

Priestorová akustika

Odporúčaná literatúra:

- + **Tomašovič, P., Rychtáriková, M., Dlhý, D., Gašparíková, M.: Akustika budov – priestorová akustika. STU Bratislava, 2010.**
- + **Kaňka, J.: Akustika stavebních objektu, ERA 2010**

Priestorová akustika skúma kvalitu priestorov z akustického hľadiska berúc do úvahy:

- + **Čo preferujú poslucháči**
- + **Čo preferujú hudobníci/zvuková produkcia**
- + **Vhodnosť priestoru pre jednotlivé zvukové produkcie**
- + **Metódy, ako je možné dosiahnuť stanovené parametre**
- + **Ako eliminovať nežiaduce signály.**
- + **Zakladateľ vedného odboru Priestorová akustika: Wallace Clement Sabine, okolo r. 1890**
- + **Definoval pojem dozvuk, autor riešenia akustiky Symphony Hall, Boston**

Zvuky a hluky: Hluk – nežiadúci zvuk, môže byť škodlivý človeku a jeho úroveň je limitovaná hygienickými normami – ustálený ($\delta < 5\text{dB}$), premenný ($\delta > 5\text{dB}$)

Pasívna akustika:

Urbanistická

- + **Riešenie akustických vlastností vonkajšieho prostredia, hlukové štúdie,**
- + **situovanie stavebných objektov do priestoru z akustického hľadiska**

Stavebná

- + **Riešenie izolačných vlastností stavieb z hľadiska prieniku zvuku**
- + **zvýšenie zvukovej nepriezvučnosti stropov**
- + **zlepšenie pozdĺžnej zvukovej izolácie medzi susednými miestnosťami**
- + **riešenie vetrania, okien, ostatných častí tak, aby sa minimalizoval prienik zvuku a hluku**

Priestorová

- + ***optimalizácia parametrov priestoru z hľadiska šírenia zvuku v miestnostiach (čas dozvuku, homogenita zvuku,...) s ohľadom na účel ich využitia***
- + **znižovanie hladiny hluku vo výrobných/ iných priestoroch**

Aktívna akustika: Elektroakustické zariadenia v miestnostiach. Ich inštalácia, korekcie zvuku,...

Priestorová akustika - delenie podľa modelu šírenia zvuku:

Vlnová akustika:

- + teória akustického poľa uzatvorených priestorov**
- + množina riešení, nevyhnutná ak vlnové dĺžky zvukových vln sú porovnateľné s rozmermi miestností**
- + Vlnová teória akustického poľa vychádza z matematického modelovania chovania sa vlny v uzatvorenom priestore – vlnové rovnice, vychádzajúce z lineárnej akustiky (linearizované Eulerove rovnice):**
 - + Pohybových rovníc (zákon zachovania hybnosti)**
 - + Stavových rovníc (zákon zachovania stavu)**
 - + Rovníc kontinuity (zákon zachovania hmoty)**
- + Riešenie vedie na nehomogénne parciálne diferenciálne rovnice riešiteľné len pre určité okrajové podmienky (napr. pravouhlé súradné systémy, určitý typ budiaceho signálu a pod.)**
- + Výsledky popisujú chovanie sa priestoru z hľadiska jednotlivých frekvencií v priestore a čase**
- + Akustické veličiny sú funkciou polohy bodu a času – vieme parametre v určitom bode priestoru, ale nie vlastnosti skúmanej miestnosti (hodnoty sa bod od bodu líšia)**

Jeden z jednoducho použiteľných záverov: riešenie módov priestoru

Geometrická akustika

- + Veľké a najmä nepravidelné priestory – vlnová akustika nedáva jednoducho dosiahnuteľné výsledky**
- + Použitá analógia s teóriou optiky – zvuk reprezentujú zvukové lúče (papršky, úzke výseky guľovej zvukovej vlny)**
- + Dĺžka vlny musí byť podstatne menšia ako rozmery priestoru**
- + Lúče sa odrážajú od priestorových prvkov v súlade so základnými pravidlami mechaniky/optiky**

Predpokladá sa:

- + priamočiare šírenie zvukových lúčov**
- + platnosť Snellovho zákona (uhol dopadu = uhol odrazu)**
- + superpozícia energie pri sčítaní príspevkov výkonov lúčov dopadajúcich súčasne do skúmaného bodu priestoru – energetické hľadisko šírenia zvukovej vlny**
- + pri dopade veľkého množstva lúčov rôznych intenzít z rôznych smerov predpokladáme rovnomerné rozloženie amplitúd v priestore a ich náhodné fázy (difúzne zvukové pole, umožňuje zanedbať interferencie a ohyb vln)**
- + Zvuková energia sa sčíta/pohlcuje/odráža – činiteľ odrazu/pohltivosti plochy (priestoru)**

Geometrická akustika silne zjednodušuje mechanizmy šírenia zvuku, ale je veľmi často používaná v technickej praxi (návrh priestorov a ich úpravy, dozvuk a jeho úpravy, merania a pod.)

Štatistická akustika

 Na rozdiel od vlnovej akustiky pracuje s priemernými hodnotami výkonových veličín akustického poľa:

 Hustota zvukovej energie

 Intenzita zvuku.

Predpoklady:

 Veľkosť energie zvukového poľa v ľubovoľnom bode skúmaného uzatvoreného priestoru je daná súčtom stredných hodnôt energií, dopadajúcich do skúmaného bodu odrazom od stien

 Hustota zvukovej energie je vo všetkých bodoch priestoru rovnako veľká

 Uhly, pod ktorými dopadá zvuková energia do daného bodu sa vyskytujú s rovnakou pravdepodobnosťou.

Vlnová rovnica šírenia vlny v prostredí typu kváder:

$$\frac{\delta^2 p}{\delta x^2} + \frac{\delta^2 p}{\delta y^2} + \frac{\delta^2 p}{\delta z^2} = \frac{1}{c^2} \frac{\delta^2 p}{\delta t^2}$$

$$f_n = \frac{c_0}{2} \sqrt{\left(\frac{n_x}{l_x}\right)^2 + \left(\frac{n_y}{l_y}\right)^2 + \left(\frac{n_z}{l_z}\right)^2}$$

Objem $V (m^3)$	Výška $v (m)$	Šírka $\bar{s} (m)$	Dĺžka $d (m)$
Do 300 m ³	1	1,25	1,6
Stredne veľké miestnosti do 800 m ³	1	1,6	2,6
Miestnosti s nízkou svetlou výškou	1	2,5	3,2
Veľké miestnosti	1	1,25	3,3
Kiná:			
907 m ³	1	1,9	3,0
1408 m ³	1	2,2	3,5 (3,3)
2073 m ³	1	2,2	3,7
2870 m ³	1	2,3	3,8
3557 m ³	1	2,5	4,0

Geometrická akustika

Plošná kombinácia odrazivých a pohltivých vlastností priestoru pri predpokladaní základných pravidiel šírenia sa odrazených vln v priestore

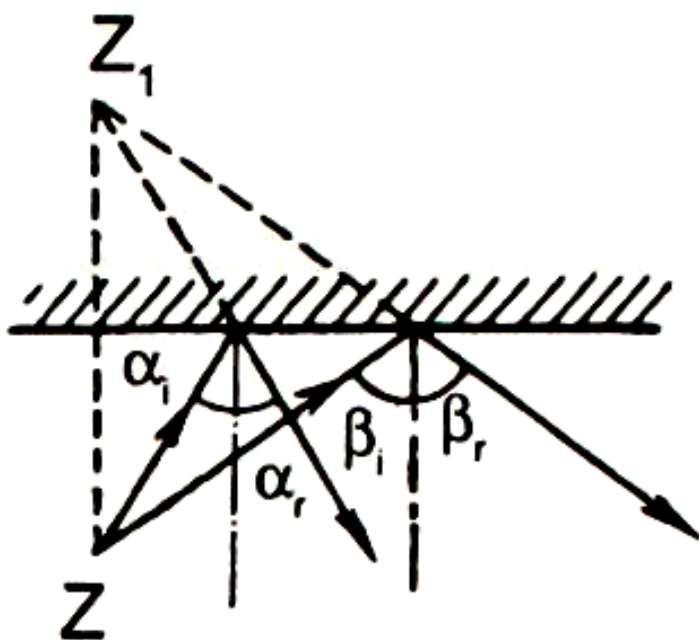
Využíva rovinné, duté a vypuklé tvary povrchov na odraz papršku zvuku a filtráciu zvuku

Staré Grécko, Taliansko – akustické riešenie amfiteátrův a špeciálnych priestorov je založené na geometrickej akustike

(obr.: Epidauros, Grécko, 14 000 divákov)

Odraz od rovinného stropu/steny miestnosti

Metóda zrkadlenia zdroja – vytvorenie fiktívnych zdrojov zvuku symetricky usporiadaných okolo odrazovej plochy

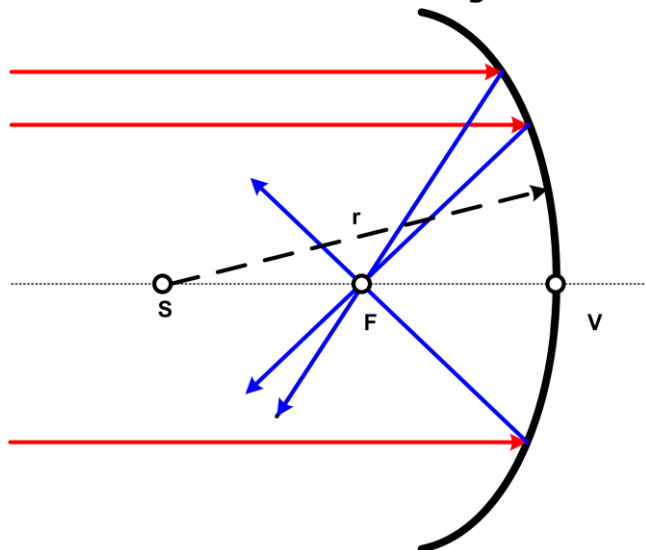
Z – reálny zdroj zvuku

Z₁ – virtuálny zrkadlený obraz

α_i , β_i – uhly dopadu zvukových papršlekov

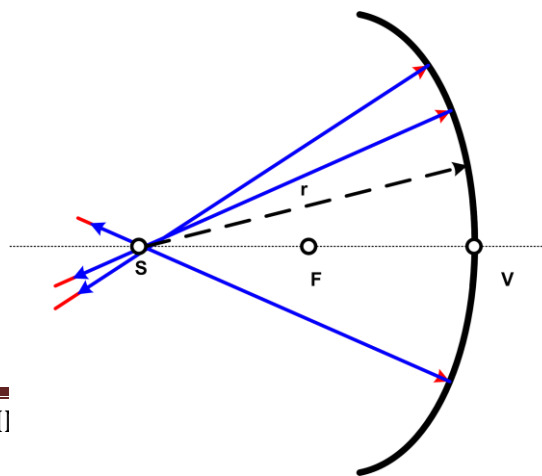
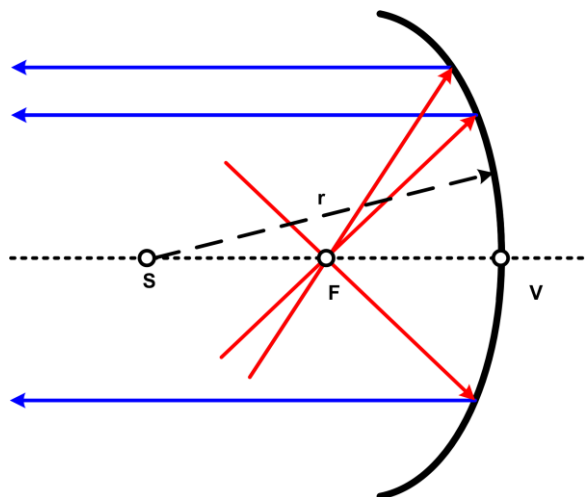
α_r , β_r – uhly odrazu zvukových papršlekov

Odraz od zakrivenej konvexnej plochy:

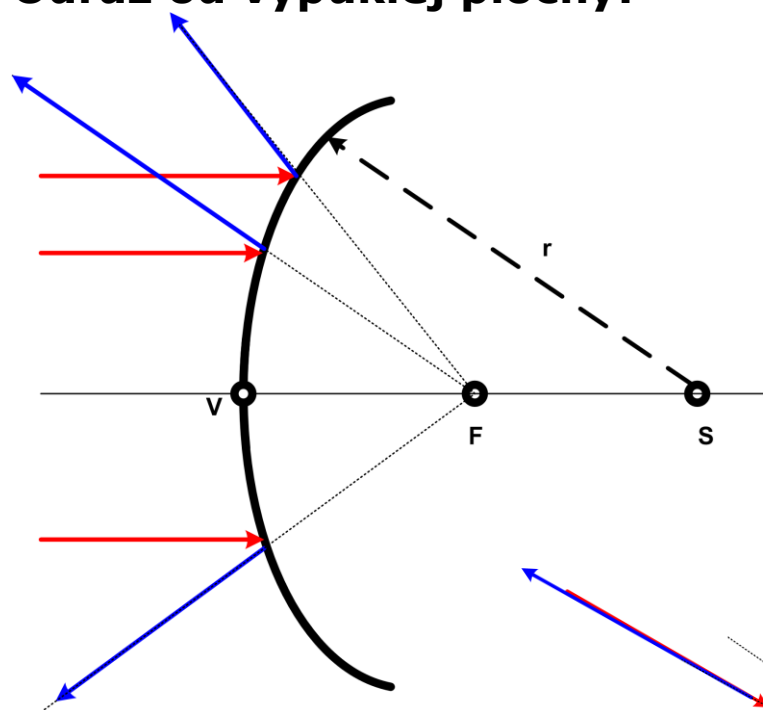
Fyzikálna teória zobrazovania zrkadlom. Platí zákon zhody uhlov dopadu a odrazu (referenčná os S-Vx):

- ✚ Geometrická os plochy prechádza stredom zakrivenej plochy S
- ✚ Os pretína plochu vo vrchole V
- ✚ Vzdialenosť S-V = polomer krivosti plochy r
- ✚ F = ohnisko,
- ✚ F-V ohnisková vzdialenosť $f = r/2$
- ✚ Papršky dopadajúce rovnobežne s geom. osou sa odrážajú do ohniska
- ✚ Papršky prechádzajúce ohniskom smerujú rovnobežne s osou
- ✚ Papršky prechádzajúce stredom S sa odrážajú bez zmeny uhla.

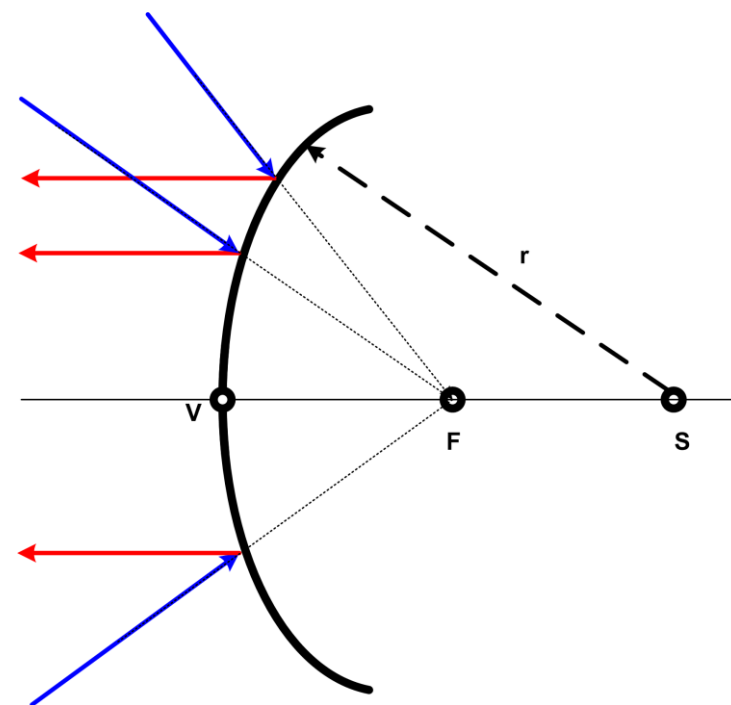
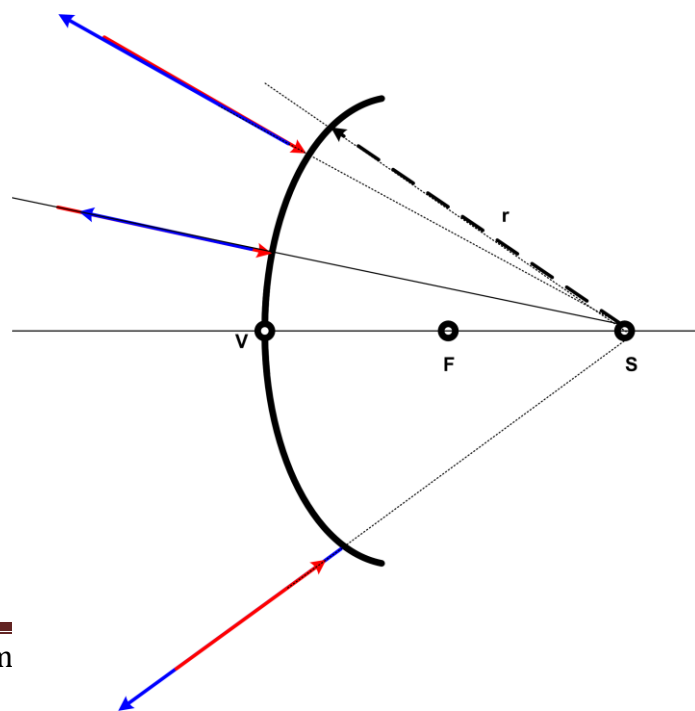

Koncentrácia zvukovej energie na určité miesto / plochu

Odraz od vypuklej plochy:

- **Divergentnosť odrazených papršlekov**
- **Zabezpečenie difúzity zvuku**
- **Papršky rovnobežné s geom. Osou odraz v smere F-Vx**

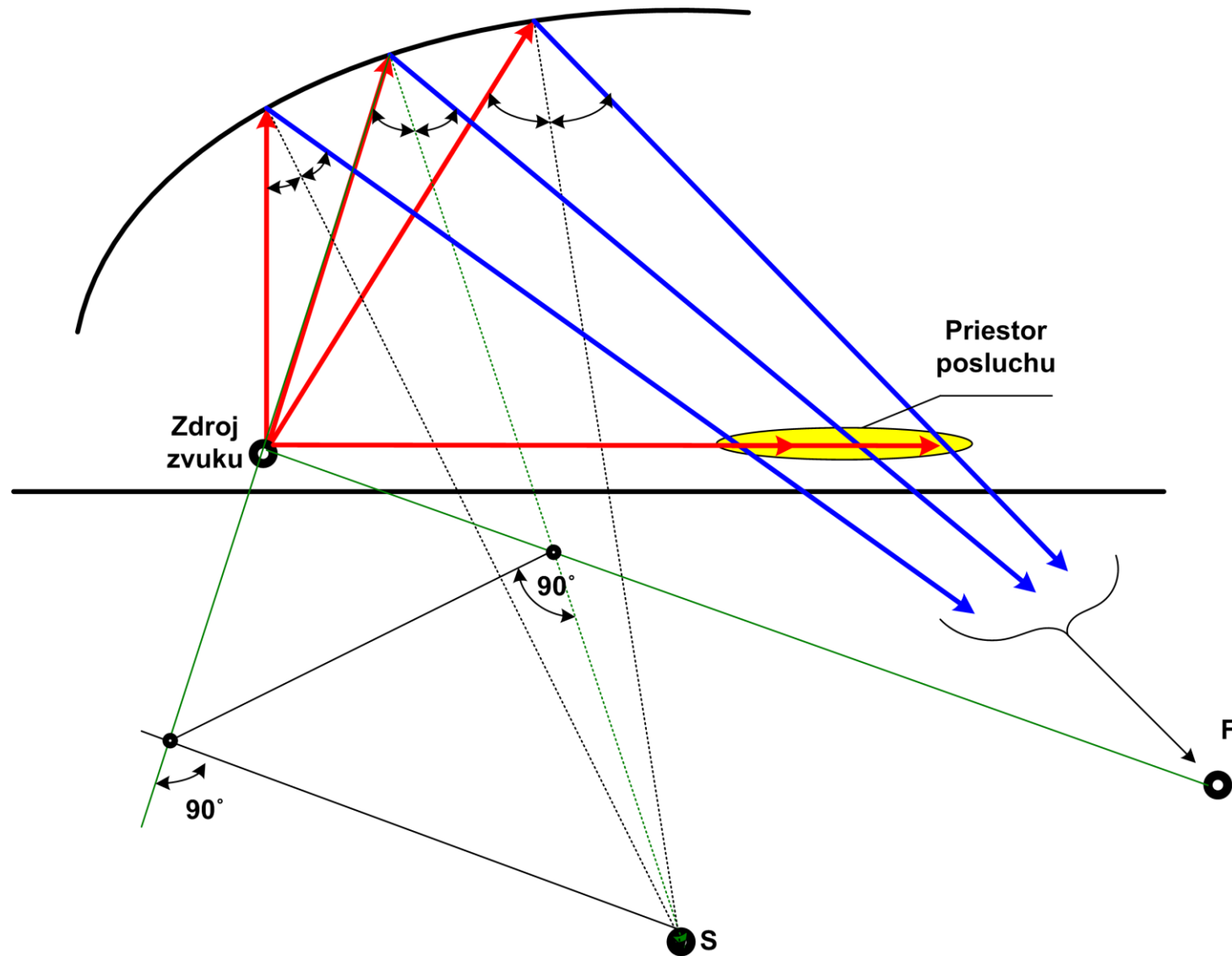

Smerovanie papršlekov závisí na geomerickom tvare zakrivenej plochy:

- **Eliptická plocha: zbiehavosť odrazených lúčov**
- **Parabolická plocha: rovnobežnosť**
- **Hyberbolická plocha: rozptyl akustických papršlekov**
- **Kruhová plocha: koncentrácia lúčov do ohniska (v priestorovej akustike len výnimočne)**

V praxi sólový odraz len výnimočne, často je kombinovaný – viacnásobný na susedných/rovnobežných/kolmých stenách (podlaha-stena, dve steny,....)

Využitie odrazu na distribúciu zvuku na posluchové miesto

Podmienky používania odrazných plôch

- **Dostatočné rozmery plochy: $L_{\min} = 170 / f_{\min}$**
- **Dostatočná hmotnosť plochy: min. 20 kg.m^{-2}**
- **Dostatočná odrazivosť: činiteľ absorpcie $\alpha < 0,1$ v oblasti potrebných frekvencií**
- **Oneskorenie zvuku a jeho diferencie**

Rozdiel medzi priamym a odrazeným zvukom v mieste príjmu do 30 ms – dochádza len k zvýšeniu hlasitosti

Vyššie oneskorenia – zníženie slabikovej zrozumiteľnosti až echo.

Štandardné umiestnenie zdroja zvuku: 150 cm nad podlahou, pre plošne rozhláhlé zdroje (orchestra a pod.) sa zdrojový bod umiestňuje v ťažisku zaberanej plochy

Štatistická akustika

Pretože exaktné riešenie vlastností zvukového poľa v uzatvorenom priestore je veľmi obtiažne a vyžaduje použiť množstvo zjednodušujúcich predpokladov, pre bežné typy priestorov je možné obmedziť riešenie na energetickú bilanciu zvukových vln.

Zakladateľ štatistickej teórie Wallace Clement Sabine (1868 – 1919) – matematicky definoval pojem dozvuku a odvodil jeho závislosť na energetických vlastnostiach priestoru.

**Rovnica kontinuity – energetická bilancia zvukového poľa:
Súčet potenciálnej, kinetickej a akustickej intenzity zvukového poľa je nulový**

$$\frac{\partial}{\partial t} \left[\frac{1}{2} \frac{p^2(t)}{\rho_0 c_0^2} + \frac{1}{2} \rho_0 \cdot v_i(t) \right] + \frac{\partial}{\partial x_i} [p(t) v_i(t)] = 0$$

Kde:

p – akustický tlak

ρ_0 – merná hustota prostredia

c_0 – rýchlosť šírenia sa vlny

v_i – akustická rýchlosť i-tej zložky energie

x – súradnica v priestore

Merný tok akustickej energie (okamžitý, stacionárne pole): $i_i(t) = p(t) \cdot v_i(t)$

Akustická intenzita:

$$I \equiv \lim_{T \rightarrow \infty} \frac{1}{T} \int_0^T i(t) dt$$

Hladina akustickej intenzity:

Hladina akustickej intenzity:

$$L_I \equiv 10 \cdot \log \frac{I}{I_0} \quad I_0 = 2 \cdot 10^{-5} \text{ Pa}$$

Akustická intenzita pre rovinnú harmonickú postupnú vlnu:

Akustický tlak: $p = -\frac{\partial \phi}{\partial t} = \rho_0 \omega |A| \sin(\omega t - k \cdot x + \varphi_A)$

Akustická rýchlosť: $v = -\frac{\partial \phi}{\partial x} = k |A| \sin(\omega t - k \cdot x + \varphi_A)$

Vlnový odpor prostredia: $z_0 = \frac{p}{v} = \frac{\rho_0 \cdot \omega}{k} = \rho_0 c_0$

Hustota (okamžitá) akustickej energie: $i_{(t)} = \rho_0 k^2 |A|^2 \sin^2(\omega t - k \cdot x + \varphi_A)$

Akustická intenzita: $\{v = p / \rho_0 c_0\}$

$$I = \frac{1}{T} \int_{-T/2}^{T/2} p(t) \cdot v(t) dt = \frac{1}{\rho_0 \cdot c_0 \cdot T} \int_{-T/2}^{T/2} p^2(t) dt = \frac{p_{ef}^2}{\rho_0 \cdot c_0}$$

Hustota akustickej energie (akustický výkon):

$$W_S = \oiint_{(S)} I \cdot n dS = \sum_i W_i$$

n – jednotkový vektor v smere normály k elementu plochy dS
 W_i – parciálne zdroje/spotrebiče

Hladina akustického výkonu:

$$L_W \equiv 10 \cdot \log \frac{W}{W_0} \qquad W_0 = 10^{-12} \text{ W}$$

Spektrum signálu a výkon

Výkonová spektrálna hustota: výkon, pripadajúci na šírku pásma 1 Hz

Výkon periodického signálu - stredná hodnota okamžitého výkonu integrovaného cez periódu signálu:

$$P = \lim_{T \rightarrow \infty} \frac{1}{T} \int_{-T}^T x^2(t) dt$$

Šírka pásma:

 ideálny filter – obdĺžniková charakteristika

- ✚ reálny filter – definovaný poklesom prenosu o 3 dB, alebo
- ✚ efektívnou šírkou pásma (šírka pásma ideálneho filtra prepúšťajúceho rovnaký výkon bieleho šumu ako reálny filter)

spektrálna analýza s podporou analógovej alebo digitálnej filtrácie signálu

- ✚ oktavové filtre $\{f_{c2} = 2 \cdot f_{c1}, f_d = 0,707 \cdot f_c, f_h = 1,41 \cdot f_c\}$ $f_{c0} = 31,5 \text{ Hz}$
- ✚ tretinooktavové filtre $\{f_{c2} = 2^{1/3} \cdot f_{c1}, f_d = f_c / 2^{1/6}, f_h = 2^{1/6} \cdot f_c\}$

Digitálna oblasť: výpočet spektra cez DFT (FFT):

**Vzorkovanie signálu so vzorkovacou frekvenciou f_s
kvantovanie na konečný počet hladín**

DFT:

$$X(k) = \sum_{n=0}^{N-1} x(n) \cdot e^{-j(2\pi/N) \cdot nk}$$

IDFT:

$$x(n) = \sum_{k=0}^{N-1} X(k) \cdot e^{+j(2\pi/N) \cdot nk}$$

Spektrum s charakterom diskretných čiar, každá odpovedá frekvenčnému pásmu so šírkou:

$$B = f_s / N \quad (N - \text{počet vzoriek, šírka okna})$$

a strednou frekvenciou: $f_c = k \cdot f_s / N$, $k = 1, 2, 3, \dots, N-1$

Všetky spektrálne čiary majú rovnakú šírku pásma (analýza s konštantnou šírkou pásma)

Operácie s akustickými výkonmi:

**✚ násobenie výkonu n-krát: $L_n = L_i + 10 \cdot \log n$
(predpokladáme nekoherentné zdroje)**

**✚ Zmena vzdialenosti od zdroja z hodnoty r_1 na r_2 :
 $L(r_2) = L(r_1) + 20 \cdot \log (r_1 / r_2)$**

Dvojnásobná vzdialenosť: pokles intenzity o 6 dB (voľné ak. pole, rovinná vlna)

✚ Sčítanie výkonových hladín cez šírku pásma (konštantné šírky pásma):

$$L(\Delta f) = 10 \cdot \log (10^{0,1L(\Delta f_1)} + 10^{0,1L(\Delta f_2)} + \dots + 10^{0,1L(\Delta f_n)}); \quad \Delta f = \Delta f_1 + \Delta f_2 + \dots + \Delta f_n$$

(pri meraní spojitého spektra oktávovým analyzátorom sú hladiny o 4,8 dB vyššie použítí tretinooktávového filtra)

Ekvivalentná trvalá hladina: stála hladina hodnoty, že má rovnaké fyziologické

$$L_{ekv} = 10 \log \frac{\sum_{i=1}^N t_i \cdot 10^{0,1L_i}}{\sum_{i=1}^N t_i} \quad \begin{array}{l} \text{ako pri} \\ \text{takej} \\ \text{účinky ako} \end{array}$$

premenlivá úroveň – energetická stredná hodnota akust. tlaku za čas:

$$L_{ekv} = 10 \log \left[\int_0^T \frac{p^2(t)}{p_0^2} dt \right]$$

p – akustický tlak, p_0 – referenčná hladina $2 \cdot 10^{-5}$ Pa

Hladina zvukovej expozície (Sound Exposure Level, SEL): prepočítaná na jednotku času

$$L_{ekv} = 10 \log \left[\frac{1}{T} \int_0^T \frac{p^2(t)}{p_0^2} dt \right] \quad [\text{dB, Pa, Pa}]$$

Energetická bilancia priestoru – zákon zachovania energie:

$$W = V \frac{de}{dt} + W_a \quad [w, -, m^3, J \cdot m^{-3}, s, W]$$

Výkon W vyžarovaný zdrojom je rovný súčtu energie pohltenej stenami W_a a zmeny hustoty zvukovej energie e v priestore s objemom V (ustálený stav).

$$W_a = \alpha \cdot S \cdot \frac{e \cdot c_0}{4}$$

$$[w, -, m^2, J \cdot m^{-3}, m \cdot s^{-1}]$$

α - činiteľ zvukovej pohltivosti

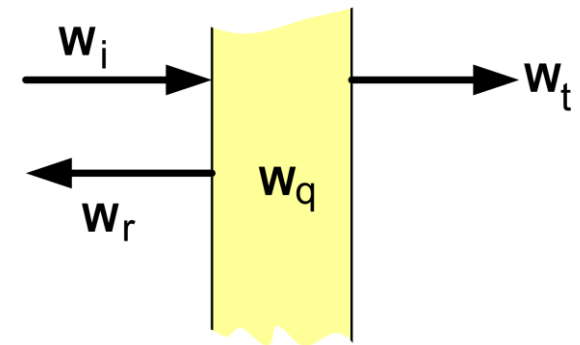
S - povrch priestoru

e - hustota zvukovej energie

c_0 - rýchlosť šírenia zvuku

Činiteľ zvukovej pohltivosti:

$$\alpha = \frac{W_a}{W_i} = \frac{W_q + W_t}{W_i}$$

$$W_i = W_r + W_a$$

preto $0 < \alpha < 1$

V čase $t = 0$ vypneme zdroj:

$$-\alpha \cdot S \cdot \frac{e \cdot c_0}{4} = V \frac{de}{dt} \quad \Rightarrow \quad e = e_0 \cdot e^{-c_0 \cdot \alpha \cdot S \cdot t / (4V)}$$

Hustota energie exponenciálne klesá, pre pokles na $1/10^6$ dostaneme:

$$T_{S60} = \frac{0,161.V}{\alpha.S}$$

Platí len pre obmedzené podmienky ($0.2 > \alpha > 0$), upravená konštanta na 0,164 (Sabine)

Eyringov vzťah:

$$T_E = \frac{0,164.V}{-S.\ln(1-\alpha)}$$

Eyringov činiteľ zvukovej pohltivosti:

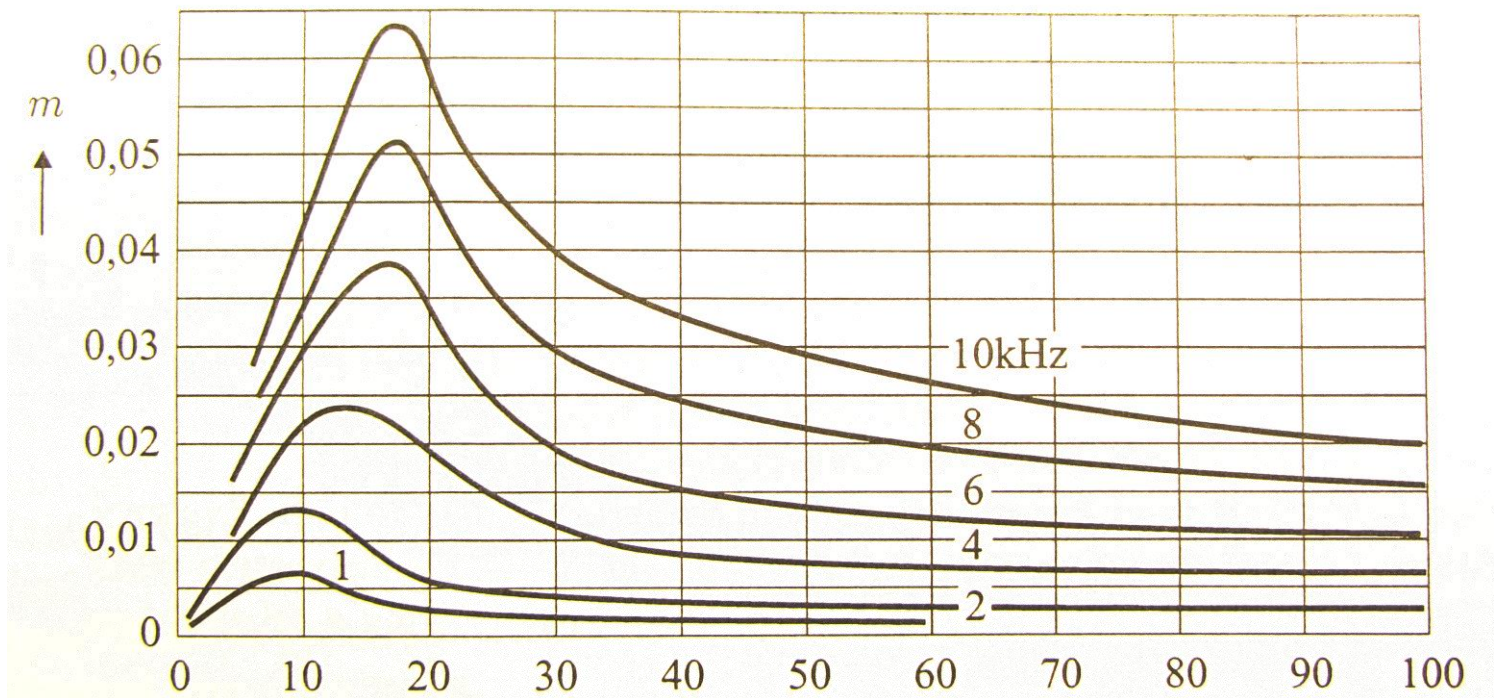
$$\alpha_e = -\ln(1-\alpha)$$

Millington:

$$T_M = \frac{0,164.V}{-\sum_{i=1}^n S_i \cdot \ln(1 - \alpha_i)}$$

Pre hodnoty α blízke nule vzťahy platia len obmedzene, treba pre všetky vzťahy korekcia na tlmenie závislé na vlhkosti:

$$T_{S60} = \frac{0,161.V}{\alpha.S + 4m.V}$$

m – činiteľ tlmenia (0....0,06)

Koeficient absorpcie (ekvivalentná pohltivá plocha):

$$A = \sum_i S_i \cdot \alpha_i \quad [\text{m}^2, \text{m}^2, -]$$

Priemerná hodnota absorpčnej konštanty:

$$\alpha_m = \frac{A}{S} \quad [-, \text{m}^2, \text{m}^2]$$

Reflexné číslo R (konštanta uzatvoreného priestoru)

$$R = \frac{A}{1 - \alpha_m} \quad [\text{m}^2, \text{m}^2].$$

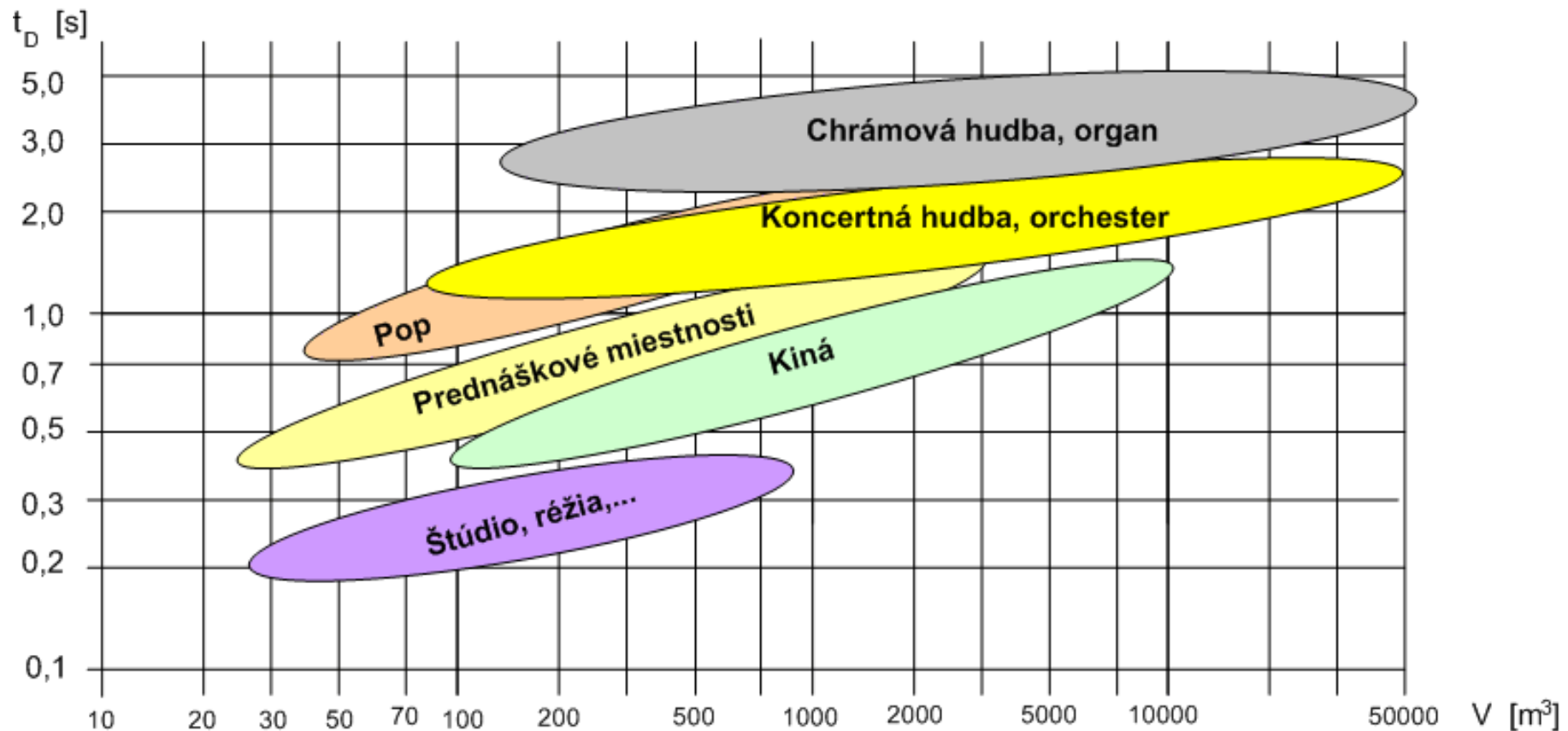
Hladina akustického tlaku v mieste prijímača:

$$L_P = L_W + 10 \cdot \log \left(\frac{D_R}{4 \cdot \pi \cdot r^2} + \frac{4}{R} \right) \quad [\text{dB}, \text{dB}, -, \text{m}, \text{m}^2]$$

DR – smerovitosť zdroja

Subjektívne vlastnosti a objektívne parametre uzatvorených priestorov

Doba dozvuku – základný parameter

V praxi meriame čas dozvuku pre pokles o 30 dB a dobu násobíme 2 x:

$$T_{60} = 2 \cdot T_{30}$$

Frekvenčná závislosť dozvuku

- ✚ Požiadavka na frekvenčne vyrovnanú dobu dozvuku, min. v frekvenčnom pásme 500 Hz – 12 kHz s maximálnym nárastom 1,21,5 x na frekvencii 62 Hz.
- ✚ Tolerancia na rozptyl hodnoty 10 – 20 %

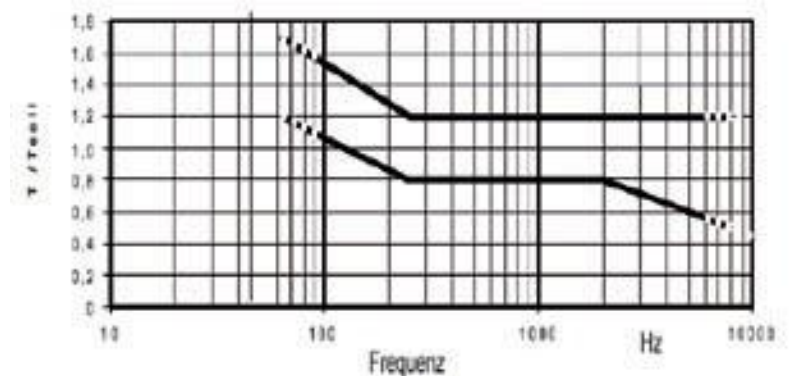
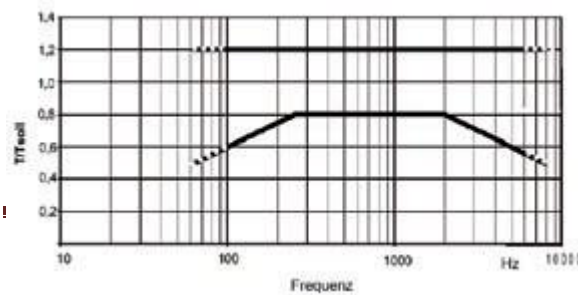
Okrem hodnoty T_{60} sa používa aj hodnota T_{10} – **Počiatočná doba dozvuku** pre pokles o 10 dB.

Doba dozvuku a ekvivalentná pohltivá plocha:

$$T = 0,164 \cdot \frac{V}{A} \quad [s, m^3, m^2]$$

Orientačné stanovenie hodnôt dozvuku:
Priestory skupiny A (počuteľnosť na stredné a veľké vzdialenosti)

Hudobná produkcia: $T = 0,07 + (0,45 \cdot \log V)$

Reč:

$$T = (0,37 \cdot \log V) - 0,14$$

Učebné priestory: $T = (0,32 \cdot \log V) - 0,17$

Športové haly s objemom medzi 2000 a 8500 m³, **jedna aktivita:**
 $T = (1,27 \cdot \log V) - 2,49$

Športová multifunkčná hala: $T = (0,95 \cdot \log V) - 1,74$

Špecifické priestory (skupina B) - Konferenčné, štúdiové priestory:
 $T = 0,4 \cdot \log(V + 62) - 0,38$

Samotná doba dozvuku nie je dostatočným parametrom hodnotenia vlastností priestoru!

Kritéria definované na základe impulzovej odozvy priestoru

Vybudíme priestor akustickým Diracovým impulzom a sledovaním impulzovej odozvy ak. tlaku $p^2(t)$ vyhodnocujeme pokles zvukovej energie $E(t)$ v danom bode:

$$E(t) = \int_t^{\infty} p^2(\tau) d\tau = \underbrace{\int_0^{\infty} p^2(\tau) d\tau}_{E_{\infty}} - \underbrace{\int_0^t p^2(\tau) d\tau}_{E_t}$$

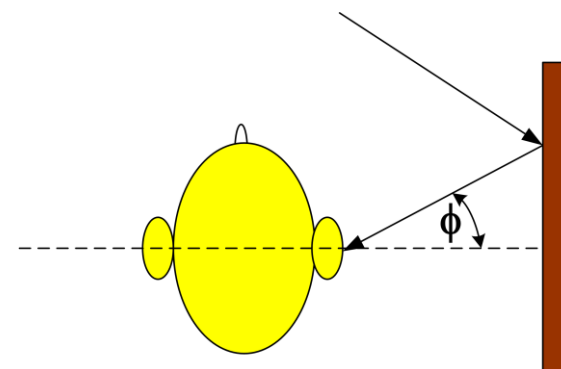
Pokles hladiny akustického tlaku v závislosti na čase:

$$D(t) = 10 \log \left(1 - \frac{E_t}{E_\infty} \right) \quad [\text{dB}]$$

Priestorovosť:

- ✚ Subjektívne vnímanie priestoru okolo seba
- ✚ Súvislosť medzi difúzitou priestoru a odrazmi od bočných stien
- ✚ Miera bočnej energie, definovanej vzťahom:

$$LE = \frac{\int_{5ms}^{80ms} p^2(t) \cdot \cos^2 \Phi dt}{\int_0^{80ms} p^2(t) dt} = \frac{(E_{80} - E_5) \cos^2 \Phi}{E_{80}}$$

Subjektívna hlasitosť:

Primeranosť sluchového vnemu k zdroju, korelácia s objektívnym kritériom "Miera hlasitosti" definovaným:

$$G = 10 \log \frac{E_{\infty}}{\int_0^{\infty} p_{10}^2(t) dt}$$

**Kde $p^2(t)$ je impulzová odozva vo vzdialenosti 10 m
Optimálne normované hodnoty -4... -9 dB**

Jasnosť:

Rozlišovanie rýchlych krátkych tónov, vplyv rýchlosti prvých odrazov, dominantná časť odrazenej energie musí doraziť do 80 ms po priamej vlne:

$$C_{80} = 10 \log \frac{E_{80}}{E_{\infty} - E_{80}}$$

Optimálne normované hodnoty 1 ± 2 dB

Zrozumiteľnosť (reálnej reči a logatomoch): pomer správne/všetky

Korelácia s objektívnym kritériom Miera zrozumiteľnosti:

$$C_{50} = 10 \log \frac{E_{50}}{E_{\infty} - E_{50}}$$

vždy viac ako 0 dB

Väčšina energie musí doraziť k poslucháčovi do 50 ms

Čas ťažiska kvadrátu impulzovej odozvy:

$$t_s = \frac{\int_0^{\infty} t \cdot p^2(t) dt}{E_{\infty}} \quad [\text{s}]$$

Optimálne hodnoty pre koncertné sály $t_s = 120 - 140 \text{ ms}$

Pomer nízkych a vysokých frekvencií (spektrálna vyváženosť basov/výšok):

Bass Ratio:

$$BR = \frac{T^{125} + T^{250}}{T^{500} + T^{1000}}$$

High Frequency Ratio:

$$HFR = \frac{T^{2000} + T^{4000}}{T^{500} + T^{1000}} \quad \mathbf{BR > 1, HFR > 1}$$